

KOTOUTTAMISOHJELMA 2021–2024

Perusturvalautakunta 16.6.2021

Kunnanhallitus

Kunnanvaltuusto

Sisällys

1. Johdanto	1
2. Etnisen tasa-arvon ja hyvien etnisten suhteiden edistäminen ja syrjinnän ehkäiseminen	4
3. Maahanmuuttajat Joutsassa	4
4. Joutsan kansainvälistymisen ja maahanmuuttostrategian keskeiset asiat	5
4.1 Työperusteinen maahanmuutto Joutsan seudulla	5
4.2 Kotouttamisohjelman tavoitteet Joutsassa	5
5. Maahanmuuttajien ohjaus ja neuvonta sekä alkukartoitus ja henkilökohtaisen kotoutumissuunnitelman laatiminen	6
6. Suomen kielen koulutuksen järjestäminen Joutsan seudulla	8
7. Palvelut ja luvat	8
7.1. Oleskeluluvat	9
7.2 Te-palvelut	10
7.3 Kelan palvelut	12
7.4 Sosiaalipalvelut	13
7.5 Terveyspalvelut	14
7.6 Varhaiskasvatus ja päivähoitopalvelut	14
7.7 Koulutuspalvelut	15
7.8 Seurakunnan palvelut	19
7.9 Asuminen	19
7.10 Tulkkipalvelut	20
8. Vapaa-ajan palvelut	20
8.1 Liikunta- ja nuorisopalvelut	20
8.2 Kirjasto- ja kulttuuripalvelut	21
8.3 Yhdistystoiminta	22
9. Tiedottaminen	23
10. Kunnassa asuvien maahanmuuttajien rooli kotoutumisessa	23
11. Kotouttamistyöryhmän edustajat	23
12. Kotouttamisohjelman seuranta ja päivitys	24
13. Toimenpide-ehdotukset kunnan palvelujen ja asiakaspalvelun kehittämiseksi	25
14. Eri tahojen roolit kotoutumisessa ja niiden yhteystiedot	27

Lähteitä ja lisätietoa aiheesta	33
Lomakkeet:	34

1. Johdanto

Kunnan tai useamman kunnan yhdessä on laadittava kotouttamisohjelma (Laki kotoutumisen edistämisestä 32 §). Ohjelman tarkoitus on edistää kotoutumista ja monialaista yhteistyötä. Kotouttamisohjelma tulee hyväksyä kunnanvaltuustossa ja sen tulee tarkistaa vähintään kerran neljässä vuodessa.

Kotouttamisohjelma on keskeinen väline, jolla voidaan vaikuttaa kotouttamisen sisältöön. Ohjelmassa tulisi ottaa huomioon kaikki kunnan alueella asuvat maahanmuuttajat oleskelun perusteesta riippumatta.

Kunta vastaa kotouttamisohjelman tekemisestä ja yhteistyön käynnistämisestä. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY-keskus), TE-toimiston, Kansaneläkelaitoksen ja muiden kunnan alueella toimivien viranomaisten on osallistuttava oman toimialansa osalta ohjelman laadintaan, toteutukseen ja seurantaan. Lisäksi paikalliset järjestöt ja uskonnolliset yhteisöt voivat osallistua suunnitelman laadintaan.

Laki kotoutumisen edistämisestä (30.12.2010/1386) ohjaa maahanmuuttajien kotoutumista, tasa-arvoa ja valinnanvapautta. Kotoutumista edistävän lain mukaan kaikkien Suomeen muuttavien henkilöiden tulee saada perustietoa yhteiskunnasta ja ohjausta palveluista oleskeluluvan tai oleskeluoikeuden rekisteröinnin yhteydessä. Kuntien maahanmuuttotyön osalta tämä tarkoittaa, että kunnilla on velvollisuus huomioida kaikki eri syistä Suomeen muuttavat henkilöt ja täten kaikkien maahan asettuvien kotoutumista tulee edistää.

Laissa säädetään kotoutumisen alkuvaiheen palveluista, kuten kaikille annettavasta perustiedosta ja ohjauksesta. Maahanmuuttajan on tärkeää saada tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta, maahanmuuttajan oikeuksista ja velvollisuuksista sekä tietoa kotoutumista edistävästä palveluista. Maahan tulon alkuvaiheessa on tärkeää saada tietoa myös kielikoulutuksesta ja työnhausta. Laissa kiinnitetään huomiota myös haavoittuvien ryhmien syrjäytymisen ehkäisemiseen. Haavoittuviin ryhmiin kuuluvat muun muassa vammaiset, vanhukset ja vaikeassa tilanteessa elävät naiset ja lapset. Kunnalla on lain (Laki kotoutumisen edistämisestä 30 §) mukaan yleis- ja yhteensovittamisvastuu maahanmuuttajien kotouttamisen kehittämisestä ja sen suunnittelusta ja seurannasta paikallistasolla. Kunnan on huolehdittava, että maahanmuuttajille laissa tarkoitettut toimenpiteet ja palvelut järjestetään sisällöltään ja laajuudeltaan sellaisina kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää.

Valtakunnallisesti katsottuna tilastokeskuksen mukaan vuonna 2019 Suomessa oli 423 494 ulkomaalaistaustaista henkilöä. Vuonna 2019 Joutsassa asui 87 vieraskielistä henkilöä. Jakautuminen kielen mukaan 31.12.2019: thai 14, venäjää 15, viro 26. Vuonna 2019 Joutsan väestöstä 1,5 % oli ulkomaan kansalaisia ja ruotsinkielisten osuus väestöstä oli 0,2 % (tilastokeskus).

Kotouttamistyöryhmän tehtäviin kuuluvat uuden kotouttamisohjelman tekemisen ja säännöllisen päivittämisen lisäksi kunnan maahanmuuttoasioiden koordinointi ja edistäminen sekä kansainvälistymiseen ja maahanmuuttostrategiaan liittyvien kehitysehdotusten tekeminen. Kotouttamisohjelma sisältää toimenpide-ehdotuksia, joita kotouttamistyöryhmä ehdottaa toteutettavaksi seutukunnalla lähivuosina maahanmuuttajien kotoutumisen tukemiseksi ja alueen kansainvälistymisen edistämiseksi.

Maahanmuuttoon liittyviä käsitteitä (Laki kotoutumisen edistämisestä 30.12.2010/1386)

Maahanmuuttaja: Suomeen muuttanutta henkilöä, joka oleskelee maassa muuta kuin matkailua tai siihen verrattavaa lyhytaikaista oleskelua varten myönnetyllä luvalla tai jonka oleskeluoikeus on rekisteröity taikka jolle on myönnetty oleskelukortti.

Siirtolainen: henkilö, joka muuttaa vapaaehtoisesti toiseen maahan. Siirtolaisella tarkoitetaan sekä maahanmuuttajaa että maastamuuttajaa.

Ulkomaalainen: henkilö, joka ei ole Suomen kansalainen.

Pakolainen: ulkomaalainen henkilö, joka on paennut kotimaastaan, koska hänellä on perusteltu syy pelätä joutuvansa kotimaassaan vainotuksi rotunsa, etnisen taustansa, uskontonsa, kansallisuutensa, tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen tai poliittisen mielipiteensä vuoksi. Pakolaisaseman saa henkilö, jolle jokin valtio antaa turvapaikan tai jonka YK:n pakolaisjärjestö UNHCR toteaa olevan pakolainen.

Kiintiöpakolainen: henkilö, jolle on myönnetty maahantulolupa Suomeen talousarviossa vahvistetun pakolaiskiintiön puitteissa. Henkilölle on jo ennen maahantuloaan myönnetty pakolaisstatus UNHCR:n toimesta.

Kotoutuminen: tarkoittaa maahanmuuttajan ja yhteiskunnan vuorovaikutteista kehitystä, jonka tavoitteena on antaa maahanmuuttajalle yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja samalla

kun tuetaan hänen mahdollisuuksiaan oman kielen ja kulttuurin ylläpitämiseen

Kotouttaminen: tarkoittaa kotoutumisen monialaista edistämistä ja tukemista viranomaisten ja muiden tahojen toimenpiteillä ja palveluilla.

Sosiaalinen vahvistaminen: maahanmuuttajalle suunnattuja toimenpiteitä hänen elämäntaitojensa parantamiseksi ja syrjäytymisensä ehkäisemiseksi.

Monialainen yhteistyö: eri toimialojen viranomaisten ja muiden tahojen yhteistyötä.

Erityiset toimenpiteet: kohdentuu maahanmuuttajaan, joka tarvitsee tehostettuja kotouttamistoimenpiteitä erityisesti sairauden, vamman tai muun syyn vuoksi alentuneen toimintakyvyn, iän, perhetilanteen, luku- ja kirjoitustaidottomuuden tai muun vastaavan syyn perusteella.

Kotouttamisohjelma: on kunnan tai useamman kunnan yhteinen suunnitelma, joka hyväksytään kunkin kunnan kunnanvaltuustossa ja jota tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. Ohjelma otetaan huomioon kuntalain (365/1995) 65 §:n mukaista talousarviota ja -suunnitelmaa laadittaessa. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen, työ- ja elinkeinotoimiston, Kansaneläkelaitoksen ja muiden kunnan alueella toimivien viranomaisten on kunnan aloitteesta osallistuttava oman toimialansa osalta ohjelman laadintaan, toteutukseen ja toimeenpanon seurantaan. Paikalliset maahanmuuttaja-, kansalais-, työntekijä- ja työnantajajärjestöt sekä uskonnolliset yhteisöt voivat tarvittavassa laajuudessa osallistua kotouttamisohjelman laadintaan, toteutukseen ja sen toimeenpanon seurantaan. (Laki kotoutumisen edistämisestä 30.12.2010/1386 32 §)

Kotoutumissuunnitelma: maahanmuuttajan yksilöllinen suunnitelma, niistä toimenpiteistä ja palveluista, joiden tarkoituksena on tukea hänen mahdollisuuksiaan hankkia riittävä suomen tai ruotsin kielen taito sekä muita yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja sekä edistää hänen mahdollisuuksiaan osallistua yhdenvertaisena jäsenenä yhteiskunnan toimintaan. Kotouttamissuunnitelmassa voidaan sopia myös oman äidinkielen opetuksesta, yhteiskuntaan perehdyttävästä opetuksesta, luku- ja kirjoitustaidon sekä perusopetusta täydentävästä opetuksesta, kotoutumiskoulutuksesta ja muista kotoutumista yksilöllisesti edistävästä toimenpiteistä. (Laki kotoutumisen edistämisestä 30.12.2010/1386 11 §)

2. Etnisen tasa-arvon ja hyvien etnisten suhteiden edistäminen ja syrjinnän ehkäiseminen

Joutsan kotouttamisohjelmassa on pyritty ottamaan huomioon yhdenvertaisuuslain (30.12.2014/1325) vaatimukset. Seudulla sitoudutaan edistämään ja turvaamaan yhdenvertaisuuslain toteutumista. Tavoitteena on tehostaa syrjinnän kohteeksi joutuneen oikeussuojaa sellaisissa syrjintätilanteissa, jotka kuuluvat yhdenvertaisuuslain soveltamisalaan niin julkisessa kuin yksityisessäkin toiminnassa.

Työministeriön suosituksen mukaan maahanmuuttajat otetaan yhdenvertaisiksi kuntalaisiksi ja kohdellaan heitä kuten muitakin kuntalaisia sekä autetaan tarpeen mukaan. Yhdenvertaisuutta ei ole vain se, ettei syrjitä. Kotouttaminen ei saa merkitä entisen kielen ja kulttuurin vaihtoa tai menettämistä vaan perehtymistä uuteen. Asenneilmaston ja suvaitsevaisuuden kehittäminen on jatkuva haaste, johon voidaan vaikuttaa monin eri tavoin esim. koululaitoksen ja lehdistön kautta.

3. Maahanmuuttajat Joutsassa

Maahanmuuttajia voidaan jaotella esimerkiksi seuraavasti:

- humanitaariset muuttajat; kiintiöpakolaiset ja turvapaikanhakijat, jotka ovat saaneet myönteisen päätöksen oleskelulupahakemukseensa
- paluumuuttajat; joilla on suomalaiset sukujuuret
- perheperusteiset muuttajat, jotka muuttavat perhesiteiden vuoksi
- työperusteiset muuttajat, joko pysyvästi tai tilapäisesti
- opiskelijat

Vuonna 2019 Joutsassa asui 93 ulkomaalaistaustaista henkilöä (tilastokeskus).

4. Joutsan kansainvälistymisen ja maahanmuuttostrategian keskeiset asiat

Joutsan kunnanvaltuusto on 20.4.2020 hyväksynyt kuntastrategian vuosille 2020-2025.

Joutsan kuntastrategia painottaa kaikista huolehtimisen periaatetta, joka pitää sisällään kaikista huolehtimisen iästä, sukupuolesta, etnisestä taustasta, äidinkielestä tms. riippumatta. Joutsa halutaan tehdä tunnetuksi hyvinvoivana ja uudistuvana maaseutukuntana. Kuntastrategian mukainen missio on: ”Järjestämme hyvät palvelut, luomme yrittäjille mahdollisuuden menestyä sekä huolehdimme ihmisistä ja ympäristöstä”.

Joutsan seudun kotouttamisohjelman avulla toteutetaan tätä visiota ottaen huomioon maahanmuuttajien näkökulma sekä kotouttamiseen ja kansainvälistymiseen liittyvät asiat.

4.1 Työperusteinen maahanmuutto Joutsan seudulla

Joutsaan on menneinä vuosina muuttanut työperusteisia maahanmuuttajia mm. rakennusalalle ja metalliteollisuuteen. Väestön ikääntyminen tuo omat ongelmansa Joutsan seutukunnalle niin kuin monille muillekin maaseutukunnille. Eläkeikäisten osuus väestöstä kasvaa samaan aikaan kun työikäinen väestö vähenee. Tilastokeskuksen mukaan Joutsassa on 38,4 % yli 64-vuotiaita (2019).

Muun muassa edellä esitettyihin tietoihin pohjautuen Joutsan seudun yhtenä maahanmuuttopoliittisena tavoitteena voidaan nähdä Joutsan seudun työvoiman saatavuuden turvaaminen hallitusti ulkomaisella työvoimalla. Tärkeää on myös tukea Joutsan seudulle tulevien maahanmuuttajien ja seudulla jo asuvien ulkomaalaisten tasavertaisuutta yhteiskunnan kaikilla alueilla.

4.2 Kotouttamisohjelman tavoitteet Joutsassa

Kotouttamisohjelman kansainvälistymisen/maahanmuuttostrategian seudullisia tavoitteita ovat:

- Joutsaan tuleva ulkomaalainen on tervetullut asumaan, työskentelemään, yrittämään,

lomaillemaan, harrastamaan tai opiskelemaan

- seudulle muuttava maahanmuuttaja ja hänen perheensä kokevat itsensä tervetulleeksi
- yksityiset ja julkiset organisaatiot/palvelut ovat valmiina, kun maahanmuuttaja saapuu
- maahanmuuttaja saa tehokkaan alkuohjauksen siten, että hän integroituu nopeasti suomalaiseen yhteiskuntaan ja löytää helposti tarvitsemansa palvelut
- maahanmuuttajat saavat sellaisen suomen kielen taidon, joka mahdollistaa heidän työllistymisen ja opintojen jatkamisen
- maahanmuuttajat osallistuvat tasavertaisina yhteiskunnan taloudelliseen, poliittiseen ja sosiaaliseen elämään
- seudun asukkaat suhtautuvat myönteisesti maahanmuuttajiin

5. Maahanmuuttajien ohjaus ja neuvonta sekä alkukartoitus ja henkilökohtaisen kotoutumissuunnitelman laatiminen

Maahanmuuttajalle, joka muuttaa Joutsan seudulle ja jolla on aikomusta asua siellä pidempään, tehdään alkukartoitus. Alkukartoituksessa arvioidaan alustavasti maahanmuuttajan työllistymis-, opiskelu- ja muut kotoutumisvalmiudet sekä kielikoulutuksen ja muiden kotoutumista edistävien toimenpiteiden ja palvelujen tarpeet. Alkukartoituksessa selvitetään tätä tarkoitusta varten tarvittavassa laajuudessa maahanmuuttajan aikaisempi koulutus, työhistoria, kielitaito sekä tarvittaessa muut työllistymiseen ja kotoutumiseen vaikuttavat seikat. Alkukartoituksesta ja sen järjestämisestä säädetään tarvittaessa tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. (Laki kotoutumisen edistämisestä 30.12.2010/1386 9 §)

Alku-kartoituksen perusteella maahanmuuttajalle laaditaan kotoutumissuunnitelma (Laki kotoutumisen edistämisestä 10 §). Liitteenä 1 on alkukartoitus ja kotoutumissuunnitelma työvoiman ulkopuoliselle -lomake.

Maahanmuuttajalla on oikeus kotoutumissuunnitelmaan, jos hän on julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta

annetussa laissa tarkoitettu työtön työnhakija tai jos hän saa muuten kuin tilapäisesti toimeentulotuesta annetun lain mukaista toimeentulotukea. Kotoutumissuunnitelma voidaan laatia myös muulle maahanmuuttajalle, jos hänen arvioidaan alkukartoituksen perusteella tarvitsevan suunnitelmaa kotoutumisen edistämiseksi. (28.12.2012/919) Ensimmäinen kotoutumissuunnitelma on laadittava viimeistään kolmen vuoden kuluttua ensimmäisen oleskeluluvan tai oleskelukortin myöntämisestä taikka oleskeluoikeuden rekisteröimisestä. Ensimmäinen kotoutumissuunnitelma laaditaan enintään yhden vuoden ajaksi.

Maahanmuuttajan kotoutumissuunnitelman kesto määräytyy yksilöllisesti hänen omien tavoitteidensa, työ- ja koulutushistoriansa sekä hänelle suunniteltujen ja tarjottujen toimenpiteiden perusteella. Kotoutumissuunnitelmaan oikeuttava enimmäisaika on kuitenkin kolme vuotta ensimmäisen kotoutumissuunnitelman allekirjoittamisesta. (Laki kotoutumisen edistämisestä 12 §)

Kunta ja työ- ja elinkeinotoimisto laativat kotoutumissuunnitelman yhdessä maahanmuuttajan kanssa. Perustellusta syystä kunta ja maahanmuuttaja tai työ- ja elinkeinotoimisto ja maahanmuuttaja voivat kuitenkin laatia kotoutumissuunnitelman keskenään. Kunta tai työ- ja elinkeinotoimisto käynnistää alkukartoituksen perusteella kotoutumissuunnitelman laatimisen viimeistään kahden viikon kuluttua siitä, kun maahanmuuttajalle on tehty alkukartoitus. Kotoutumissuunnitelmaa laadittaessa otetaan huomioon maahanmuuttajan omat kotoutumista edistävät tavoitteet. Kotoutumissuunnitelma ja maahanmuuttajalle laaditut muut asiaan liittyvät suunnitelmat on sovittava yhteen. Kotoutumissuunnitelman mukaiset toimenpiteet toteutetaan tarvittaessa monialaisena yhteistyönä. Kotoutumissuunnitelmaan, jonka laatimiseen työ- ja elinkeinotoimisto osallistuu, sovelletaan lisäksi, mitä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 7 §:ssä säädetään. (Laki kotoutumisen edistämisestä 13 §)

Kunnan tulee tarjota aktiivisesti suunnitelmassa sovittuja palveluja ja seurattava palvelujen toteutumista.

Kunnan on myös selvitettävä maahanmuuttajalle hänen oikeutensa ja velvollisuutensa. Kotoutumissuunnitelma laaditaan tarpeen mukaan myös lapsille, joiden oma mielipide ja toivomukset tulee ottaa huomioon suunnitelmaa laadittaessa. Suunnitelma laaditaan yhdessä lapsen tai nuoren ja hänen huoltajansa tai edustajansa kanssa. Ilman huoltajaa saapuneelle lapselle kotoutumissuunnitelma laaditaan aina. Kokonaistilanteen edellyttäessä kunta laatii kotoutumissuunnitelman koko perheelle. Liitteenä 2 on lasten ja nuorten kotoutumissuunnitelma -lomake.

Yksilöllisestä kotoutumissuunnitelmasta käy ilmi, millä toimenpiteillä ja aikataululla maahanmuuttaja saa tarvittavaa tietoa ja taitoa pärjätäkseen Joutsassa ja Suomessa sekä päästäkseen työelämään

mahdollisimman nopeasti. Kotoutumissuunnitelma on laadittava kolmen vuoden kuluessa ensimmäisen oleskeluluvan tai oleskelukortin myöntämisestä tai oleskeluoikeuden myöntämisestä. Ensimmäinen kotoutumissuunnitelma laaditaan enintään yhden vuoden ajaksi, ja suunnitelmaa onkin tarkistettava vähintään kerran vuodessa. Esimerkiksi maahanmuuttajan opiskelun etenemistä ja hänen motivaatiansa opiskella seurataan. Sen mukaan voidaan tehdä muutoksia suunnitelmaan mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Lisäksi on tärkeää varmistaa, että kotoutumissuunnitelma ei jää pelkäksi paperiksi. Liitteenä 3 on kotoutumisen seurantalomake. Kotoutumissuunnitelman laadinnasta ja sen myöntämisen ehdoista on tarkemmin luvussa 7.2 Työhallinnon palvelut.

6. Suomen kielen koulutuksen järjestäminen Joutsan seudulla

Työttömille maahanmuuttajille kielikoulutusta järjestää pääsääntöisesti te-palvelut. Työ- ja elinkeinotoimisto ohjaa Joutsan seudulle muuttavat maahanmuuttajat kielikoulutukseen kotoutujan alkukartoituksen jälkeen yleensä Jyväskylään tai tarvittaessa myös Heinolaan. Myös Puulan seutuopisto voi tarvittaessa järjestää suomen kielen kursseja maahanmuuttajille.

7. Palvelut ja luvat

Maahanmuuttoasioiden sujuva toiminta ja kotoutumisen onnistuminen edellyttää aktiivista, poikkihallinnollista yhteistyötä eri toimijoiden välillä. Verkostomaista yhteistyötä on syytä tehdä kunnan sosiaali-, terveys-, sivistys- ja asuntotoimen, työhallinnon ja elinkeinoelämän, Kelan, poliisin, kansalaisjärjestöjen, seurakuntien ja muiden paikallisten tahojen ja viranomaisten ja maahanmuuttajien välillä. Tavoitteena on kannustaa maahanmuuttajia kotoutumaan uuteen kotimaahansa. Niiden henkilöiden, joiden toimeentulon turvaa yhteiskunta, velvollisuus on toimia aktiivisesti oman työllistymisensä ja kouluttautumisen hyväksi.

Maahanmuuttovirasto hoitaa kaikki ulkomaalaisten lupa-asiat:

- kaikki Suomessa haettavat oleskeluluvat: ensimmäiset, jatko- ja pysyvät oleskeluluvat
- kansalaisuushakemusten ja -ilmoitusten vastaanotto Suomessa

- EU-kansalaisten rekisteröinnit ja heidän perheenjäsentensä oleskelukorttihakemukset
- pakolaisen matkustusasiakirjaan ja muukalaispassiin liittyvät tehtävät ja
- päätösten tiedoksiantoan liittyviä tehtäviä

7.1. Oleskeluluvat

Oleskeluluvan myöntäminen

Henkilö, joka muuttaa Suomeen ja aikoo olla yli kolme kuukautta maassa, tarvitsee yleensä oleskeluluvan. Pohjoismaiden kansalainen voi tulla vapaasti Suomeen ja oleskella ilman oleskelulupaa/työntekijän oleskelulupaa. EU- tai ETA-maan kansalainen voi oleskella, tehdä työtä, harjoittaa ammattia tai opiskella Suomessa kolme kuukautta ilman erityisiä viranomaisen toimenpiteitä. Jos aikoo olla kauemmin, tulee oleskelulupaa hakea maahanmuuttovirastosta. EU:n ulkopuolelta tulevat tarvitsevat oleskelu- tai työluvan. Oleskelulupa voi olla määräaikainen tai pysyvä. Ensimmäinen oleskelulupa on aina määräaikainen. Tilapäinen oleskelulupa merkitään kirjaintunnuksella B ja jatkuva oleskelulupa kirjaintunnuksella A. Pysyvän oleskeluluvan kirjaintunnus on P. Pitkään maassa oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskeluluvan kirjaintunnus on P-EU tai P-EY. Lisätietoja löytyy maahanmuuttoviraston sivuilta <https://migri.fi/oleskelulupakortti>.

Työperusteisten maahanmuuttajien oleskeluluvat

Suomessa työskentely edellyttää oleskelulupaa. Rajoittamaton työnteko-oikeus on jos maahanmuuttajalla on voimassaoleva pysyvä oleskelulupa (UlkL 78 § 3 mom. 1 kohta), jatkuva oleskelulupa muulla kuin työnteon tai ammatinharjoittamisen perusteella (UlkL 78 § 3 mom. 1 kohta), esim. turvapaikka tai oleskelulupa toissijaisen suojelun perusteella, oleskelulupa palumuuton perusteella tai oleskelulupa perhesiteen perusteella. Tarkemmat tiedot oleskeluluvista ja niiden hakemisesta löytyy osoitteesta: <https://migri.fi/oleskelulupa>.

Oleskelulupa korttiin on merkitty lainkohta, johon työnteko-oikeus perustuu. Työnteko-oikeus voi olla myös rajoitettu. Ajantasaisista tiedoista löydät osoitteesta <https://migri.fi/hakijan-tyonteko-oikeus>.

Rekisteröityminen Digi- ja väestötietovirasto

Maahanmuuttajalle rekisteröidään kotikunta Suomessa, jos henkilön on tarkoitus jäädä Suomeen. Tällöin maahanmuuttaja saa suomalaisen henkilötunnuksen. Tiedot välittyvät väestötietojärjestelmästä automaattisesti muille viranomaisille mm. Kelalle, ajoneuvohallinnolle, verohallinnolle ja eläkelaitoksille. Lisätietoja saa verkosta osoitteessa <https://dvv.fi/ulkomaalaisen-rekisterointi>.

7.2 Te-palvelut

Työ- ja elinkeinotoimiston tehtävät

Työ- ja elinkeinotoimistolla on päävastuu työikäisten kotouttamisesta. Työikäisten kotouttaminen painottuu julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain mukaisiin työllistymistä edistäviin toimiin, kuten ohjaamiseen avoimiin työpaikkoihin, työvoimakoulutukseen ja muihin ammatillisen kehittymisen palveluihin, kotoutujan omaehtoiseen koulutukseen ja työllistymistä edistäviin palveluihin.

TE -toimiston tehtävänä on:

- työvoimaan kuuluvien maahanmuuttajien kotoutumissuunnitelmien laatiminen yhteistyössä kunnan edustajan ja maahanmuuttajan kanssa.
- kotoutumista edistävästä palveluista päättäminen osana kotoutumissuunnitelmaa
- julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain mukaisten työnvälityspalvelujen, työvoimakoulutuksen ja muiden ammatillisen kehittymisen palvelujen ja työllistymistä edistävien palvelujen järjestäminen maahanmuuttajille
- luku- ja kirjoitustaidon opetuksen ja perusopetuksen järjestäminen työnhakijaksi rekisteröidylle maahanmuuttajalle, työttömyysetuutta koskevien sitovien työvoimapoliittisten lausuntojen antaminen työttömyysetuuden maksajalle

- kotoutumissuunnitelmaan oikeutetun maahanmuuttajan ohjaaminen kunnan toimenpiteiden ja palvelujen piiriin yhteistyössä kunnan kanssa, jos hän ei terveydentilansa tai siihen rinnastettavan syyn vuoksi voi osallistua kotoutumista tukeviin työvoimapolitiittisiin toimenpiteisiin

Kielikoulutukseen ohjataan pääsääntöisesti Jyväskylään, jonne on julkisilla kulkuyhteyksillä pääsääntöisesti mahdollista kulkea. Työvoimapalvelujen avulla maahanmuuttajaa ohjataan työmarkkinoille. Palvelujen avulla maahanmuuttajia on sijoitettu työharjoitteluun sekä työllistetty palkkatuella työhön.

Oikeus kotoutumissuunnitelmaan

Viranomaisten palvelut maahanmuuttajan kotoutumisen tukemiseksi voidaan käynnistää, kun maahanmuuttajalla on oikeus kotoutumissuunnitelmaan. Kotouttamislain mukaan oikeus kotoutumissuunnitelmaan on Suomessa asuvalla maahanmuuttajalla, joka on työtön ja rekisteröity työnhakijaksi työhallinnon asiakaspalvelun tietojärjestelmään tai joka saa toimeentulotuesta annetun lain mukaista toimeentulotukea. Edellytyksenä on myös, että henkilö voidaan rekisteröidä työnhakijaksi julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain nojalla. Ensimmäinen kotoutumissuunnitelma on laadittava viimeistään kolmen vuoden kuluttua ensimmäisen oleskeluluvan tai oleskelukortin myöntämisestä tai oleskeluoikeuden rekisteröimisestä.

Oikeus kotoutumissuunnitelmaan kestää kolme vuotta. Kotoutumisaikaa voidaan pidentää enintään kahdella vuodella. Päätös kotoutumisajan pidentämisestä tehdään, jos se on tarpeen luku- ja kirjoitustaidon tai perusopetuksen oppimäärän hankkimista varten tai maahanmuuttajan iän, vamman, sairauden, lastensuojelutoimenpiteestä aiheutuvan tarpeen vuoksi, äitiys-, isyys- tai vanhempainvapaan vuoksi tai muusta perustellusta syystä. Suunnitelman pidentämisestä edellä mainituilla perusteilla neuvottelevat maahanmuuttajan suunnitelman laatimiseen osallistuneet viranomaiset yhdessä maahanmuuttajan kanssa. Päätöksen suunnitelman pidentämisestä tekee Te-toimisto.

Kunnan toimenpiteiden ja palvelujen piiriin ohjaaminen

TE-toimisto ohjaa kotoutumissuunnitelmaan oikeutetun maahanmuuttajan kunnan toimenpiteiden ja palvelujen piiriin, jos maahanmuuttaja ei terveydentilansa tai siihen rinnastettavan syyn vuoksi voi osallistua työvoimapalveluihin. Ohjaaminen voi tulla ajankohtaiseksi, kun kyseessä on maahanmuuttaja, joka ei esimerkiksi sairauden, raskauden, iän eikä vammaisuuden tai vastaavan syyn vuoksi voi osallistua työvoimapalveluihin. Ohjaus tapahtuu yhteistyössä TE-toimiston ja kunnan viranomaisten, lähinnä sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisten kanssa.

Kotoutujan omaehtoinen koulutus ja työllistymistä edistävät palvelut

Kotoutumissuunnitelmassa sovitaan kotoutumista ja työllistymistä tukevista palveluista, kuten osallistumisesta kotoutumiskoulutukseen, työelämävalmiuksia edistävään valmennukseen tai työkokeiluun.

Tavoitteena on, että eri paikkakunnilla tarjolla oleva kotoutumista edistävä koulutus ja siihen mahdollisesti liitettävät muut toimenpiteet saataisiin maahanmuuttajan kotoutumisen kannalta mahdollisimman tehokkaaseen käyttöön siten, että kotoutuja osallistuisi pääosan⁶ suunnitelmakaudesta erilaisiin avoimille työmarkkinoille pääsyä edistäviin aktiivitoimenpiteisiin.

Lisätietoja saa työhallinnon verkkosivuilta osoitteessa http://www.te-palvelut.fi/te/fi/tyonhakijalle/tukea_tyollistymiseen/kotoutumispalvelut/index.html

7.3 Kelan palvelut

Työttömyysetuuden maksaminen kotoutujalle

TE-palvelut antavat Kelalle työvoimapolitiittisen lausunnon. Siinä määritellään, onko kotoutuja työtön työnhakija, jolle voidaan maksaa työttömyysetuutta. Kun kotoutuja on ilmoittautunut TE-palveluihin, hän hakee työttömyyskorvaus Kelasta. Työmarkkinatuki tai peruspäiväraha myönnetään aikaisintaan siitä päivästä, jolloin kotoutuja on ilmoittautunut TE-palveluihin työttömäksi työnhakijaksi. Lisätietoja

www.kela.fi ja asuinkunnan sosiaalitoimesta.

7.4 Sosiaalipalvelut

Kuntien sosiaalitoimet huolehtivat mm. täydentävästä ja ehkäisevästä toimeentulotuesta, lasten ja perheiden palveluista, lastensuojelusta, vammaispalveluista ja vanhusten palveluista. Sosiaalityön tavoitteena on tukea kotoutumista, saada maahanmuuttajat ymmärtämään suomalaista elämäntapaa ja kulttuuria sekä ehkäistä sopeutumisprosessissa syntyviä vaikeuksia. Sosiaalityö toimii yhteistyössä maahanmuuttajien, eri hallintokuntien ja muiden yhteistyötahojen kanssa (mm. kotoutumissuunnitelmat).

Ehkäisevä ja täydentävä toimeentulotuki

Viimesijainen taloudellinen tuki, jonka tarkoituksena on turvata välttämätön toimeentulo. Perustoimeentulotukea haetaan Kelasta, täydentävää ja ehkäisevää toimeentulotukea voi hakea kunnan sosiaalitoimesta.

Lastensuojelu

Turvaa lapselle oikeuden turvalliseen ja virikkeitä tarjoavaan kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun ja huolenpitoon. Lastensuojelun toimenpiteet käynnistää huoli lapsen hyvinvoinnista, terveydestä tai kehityksestä. Lastensuojelu on yhteistyötä perheen, sen lähiverkoston ja viranomaisten, esim. päivähoiton, neuvolan ja koulun kanssa. Kuntien lastenvalvojat huolehtivat isyyden selvittämiseen ja vahvistamiseen liittyvistä palveluista sekä lapsen huoltoon ja tapaamisoikeuteen liittyvistä sopimuksista.

Vammaispalvelut

Vammaispalveluihin kuuluvat mm. vaikeavammaisten kuljetuspalvelut, henkilökohtainen apu, asunnon muutostyöt, välineet ja laitteet sekä palveluasuminen. Kehitysvammaisille järjestetään kehitysvamma-palveluita.

Vanhusten palvelut

Ikäihmisille järjestetään palveluita kotihoitona, asumispalveluna tai laitoshoitona. Kotihoito tarjoaa kotona asuville erilaisia tukipalveluita (ateriapalvelut, turvapalvelut, asiointipalvelut, kuljetus, päivätoiminta seniorikeskuksessa, seniorikuntosali).

7.5 Terveyspalvelut

Joutsan seudulla terveyspalveluja tarjoaa Keski-Suomen seututerveyskeskus. Maahanmuuttajille tarjotaan samat terveyspalvelut kuin muillekin kuntalaisille; hoitajan ja lääkärin päivystys- ja ajanvarausvastaanotto, äitiys- ja perhesuunnitteluneuvola, lastenneuvola, koulu- ja opiskeluterveydenhuolto, palveluohjaus, aikuisneuvola, fysioterapia, psykologi, päihdetyö, suun terveydenhuolto ja tarvittaessa vuodeosastohoito.

Tarkempaa tietoa saatavissa olevista palveluista saa www.seututk.fi sivuilta.

Tulkkipalvelua voidaan järjestää puhelintulkkauksena sairaanhoitopiirin kautta. Tulkkaus toimii ajanvarauksella ja se tulee tilata etukäteen. Tämän vuoksi tiedossa olevasta tulkkaustarpeesta on tärkeää olla yhteydessä terveyskeskukseen ennen käyntiä. Tulkkauksen maksaa Keski- Suomen seututerveyskeskus.

7.6 Varhaiskasvatus ja päivähoitopalvelut

Varhaiskasvatuksen tehtävä on edistää lasten kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista yhteistyössä huoltajien kanssa. Varhaiskasvatus edistää lasten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta ja ehkäisee syrjäytymistä. Varhaiskasvatuksessa opitut tiedot ja taidot vahvistavat lasten osallisuutta sekä aktiivista toimijuutta yhteiskunnassa. Lisäksi varhaiskasvatus tukee huoltajia kasvatustyössä sekä mahdollistaa heidän osallistumisensa työelämään tai opiskeluun.

Maahanmuuttajaperheiden lasten varhaiskasvatus järjestetään päiväkodeissa tai perhepäiväkodeissa samojen periaatteiden mukaan kuin muiden kuntalaisten. Vastuu lapsen oman äidinkielen ja kulttuurin säilyttämisestä ja kehittämisestä on ensisijaisesti perheellä. Osallistuminen varhaiskasvatukseen tukee maahanmuuttajalapsen mahdollisuutta oppia suomea toisena kielenä luonnollisissa tilanteissa toisten lasten ja kasvattajien kanssa. Tavoitteena on tutustuttaa lapsi suomalaiseen tapakulttuuriin ja lähiympäristöön niin, että hän selviää jokapäiväisistä tilanteista suomen kielellä. Lapsen on tärkeätä oppia

suomen kielen perusrakenteet sekä eri aihepiirien keskeistä sanastoa, jotta hän ymmärtää ohjeita ja arkikieltä ja vähitellen tunnistaa ja kirjoittaa kirjaimia.

Maahanmuuttajalapsen aloittaessa varhaiskasvatuksessa valmistaudutaan perheen kohtaamiseen ja käytetään tarvittaessa tulkkia. Huoltajille kerrotaan varhaiskasvatuksen käytännöistä ja yhteistyötavoista. Lasten kielen ymmärtämisen ja puheen oppimisen taitoja tuetaan runsaan kielellisen mallintamisen avulla. Toiminnan tukena käytetään tarvittaessa kuvia, esineitä ja tukiviittomia.

Huoltajien ja varhaiskasvatuksen henkilökunnan kanssa laaditaan lapsen varhaiskasvatussuunnitelma (VASU). Vasun tekemiseen voi osallistua myös tulkki, erityisopettaja tai muun yhteistyötä tekevä työntekijä.

7.7 Koulutuspalvelut

Esiopetus

Kunta järjestää esiopetusta sen alueella asuville esiopetusikäisille lapsille. Esiopetus on maksutonta opetusta, jota lapset saavat oppivelvollisuutta edeltävänä vuonna. Esiopetuksessa noudatetaan Joutsan kunnan esiopetussuunnitelmaa. Esiopetuksessa olevalle lapselle laaditaan henkilökohtainen esiopetus (-ja varhaiskasvatus) suunnitelma yhdessä huoltajien ja henkilökunnan kanssa. Kunta järjestää maksuttoman kuljetuksen koulumatkaan oikeuttaville esikoululaisille. Joutsassa esiopetusta annetaan taajamassa päiväkotie Esikoissa ja Leivonmäellä Kurkiauran koulussa.

Perusopetus

Kunta järjestää perusopetusta sen alueella asuville oppivelvollisuusikäisille lapsille. Perusopetus on maksutonta yleissivistävää koulutusta. Oppilaalla on oikeus maksuttomaan koulukuljetukseen, jos koulumatkan pituus on yli viisi kilometriä. Lisäksi Joutsan kunta järjestää maksuttoman kuljetuksen perusopetuksen 1 - luokan oppilaille, joiden koulumatka on yli kolme tai viisi kilometriä.

Perusopetukseen valmistavan opetuksen järjestäminen

Perusopetukseen valmistava opetus on tarkoitettu oppilaille, jotka ovat muuttaneet juuri Suomeen eikä heidän kielitaitonsa vielä riitä opiskeluun suomen kielellä. Valmistavassa opetuksessa tutustutaan

koulunkäyntiin sekä opitaan opiskelemaan suomen kielellä. Opetuksen tärkein tavoite on suomen kielen oppiminen. Valmistava opetus kestää noin vuoden, jonka jälkeen oppilas siirtyy perusopetuksen ryhmään.

Esi- ja peruskouluikäisille maahanmuuttajataustaisille lapsille voidaan järjestää perusopetukseen valmistavaa opetusta perusopetuslain (628/1998) mukaisesti. Sitä voidaan antaa tarvittaessa myös maahanmuuttajataustaisille nuorille ja aikuisille. Valmistava opetus on tarkoitettu kaikille niille, joiden suomen tai ruotsin kielen taito ei riitä eri oppiaineiden opiskelemiseen perusopetuksen ryhmässä.

Opetusta on mahdollista järjestää aina, kun kunnassa on opetukseen oikeutettuja maahanmuuttajataustaisia oppilaita. Valmistavaan opetukseen osallistuminen ei edellytä oleskelulupaa. Perusopetuksen valmistavan opetuksen perusteet on tehty ryhmämuotoista opetusta ajatellen.

Perusopetukseen valmistavan opetuksen laajuus vastaa yhden lukuvuoden oppimäärää. Opetusta annetaan 6–10-vuotiaille vähintään 900 tuntia ja tätä vanhemmille oppilaille vähintään 1000 tuntia. Opetuksen järjestäjä päättää perusopetukseen valmistavan opetuksen opetusryhmien muodostamisesta.

Opetushallitus suosittelee, että valmistavan opetuksen ryhmäkoko ei ylitä 8–10 oppilasta, mutta opetuksen järjestäjä määrittelee paikallisesti opetusryhmän maksimiryhmäkoon. Opetusryhmät muodostetaan sekä oppilaiden ikäkauden että muiden oppimisen edellytysten mukaisesti. Ryhmäjaon ja oppilasryhmän koon tulee edistää oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä.

Opetusta suunniteltaessa ja järjestettäessä varmistetaan opetussuunnitelman perusteiden mukaisten ja oppilaan omassa opinto-ohjelmassa asetettujen tavoitteiden saavuttaminen

Valmistavan opetuksen paikallisen opetussuunnitelman laatimisesta vastaa opetuksen järjestäjä. Valmistavaa opetusta varten ei ole määritelty valtakunnallista tuntijakoa eikä oppimäärää, joten oppilaalle tulee laatia yhteistyössä huoltajien kanssa oma opinto-ohjelma. Se voi olla osa oppilaan kotoutumissuunnitelmaa.

Oppilaan omassa opinto-ohjelmassa määritellään eri oppiaineiden laajuudet ja sisällöt, oppilaan integroiminen ikätasoa vastaaviin esi- tai perusopetuksen suomenkielisiin opetusryhmiin sekä huomioidaan kotoutuminen, opetuskielen kehittyminen ja oppiaineiden sisältöjen omaksuminen. Lapsen tai nuoren aikaisemmat elämänvaiheet vaikuttavat siihen, miten opetuksen tavoitteet ja sisällöt asetetaan. Lapsi, joka on omassa maassaan käynyt koulua vain satunnaisesti ja jonka huoltajien kouluopinnot ovat puutteellisia, tarvitsee alkuvaiheessa ennen kaikkea koulunkäynnin sekä opiskelun sujumiseen liittyvien perusasioiden harjoittelemista. Ikätasosta riippumatta suomalaisen koulumaailman käytänteet ovat tärkeää opeteltavaa lähes kaikille muista kulttuureista tulleille oppilaille.

Opetussuunnitelman perusteiden mukaan oppilaan integroiminen esi- ja perusopetukseen on valmistavan opetuksen aikana erityisen tärkeää. Jokaisella oppilaalla on oikeus tukiopeutukseen. Valmistavassa opetuksessa on tärkeää mahdollisen tehostetun tai erityisen tuen tarpeen varhainen tunnistaminen ja tukitoimien käynnistäminen.

Oppilahuollon palvelut on tarkoitettu myös valmistavan opetuksen oppilaille. Valmistavan opetuksen oppilaiden lisähaasteena on se, että oppilaat saattavat samanaikaisesti työstää sekä maahanmuuttoon liittyviä asioita että omaan ikäkauteensa kuuluvia kasvamisen prosesseja

Tukiopeutus oppilaan omalla äidinkielellä perusopetuksessa

Opetuksessa otetaan huomioon opinnoissa tilapäisesti jälkeen jääneille tai muutoin erityistä tukea tarvitseville tulee antaa tukiopeutusta. Tukiopeutusta voidaan antaa suomen kielellä tai oppilaan omalla äidinkielellä. Maahanmuuttajien tukiopeutusta varten on varattu lisäksi erillistä valtionavustusta, jota opetuksen järjestäjä voi hakea. Avustusta voi saada niille oppilaille, joiden maahantulosta on kulunut enintään neljä vuotta.

Toisen asteen koulutus

Perusopetuksen jälkeen oppilas voi jatkaa opintojaan toisen asteen koulutuksessa ammatillisessa peruskoulutuksessa tai lukiossa. Ammatillinen peruskoulutus antaa opiskelijalle ammattitaidon jossakin ammatissa. Lukiossa annetaan yleissivistävää opetusta, joka antaa valmiudet ylioppilastutkinnon suorittamiseen. Tämän jälkeen opiskelija voi jatkaa opintojaan ammattikorkeakoulussa, yliopistossa tai korkeakoulussa.

Joutsassa toisen asteen koulutusta antaa Joutsan lukio. Lukioon voidaan ottaa opiskelijaksi henkilö, joka on saanut peruskoulun päästötodistuksen tai muutoin hankkinut sitä vastaavat tiedot. Lukioon ja muihin perusopetus pohjaisiin oppilaitoksiin haetaan yhteishaussa. Lukio-opiskelijoiden valinta perustuu aikaisempaan koulumenestykseen. Ulkomaisella todistuksella haetaan lukiopaikkaa yhteishaun aikana suoraan lukiosta. Ammatillista koulutusta järjestetään Jyväskylässä ja muissa kaupungeissa.

Vieraskielisten opiskelijoiden tukiopeutukseen voidaan hakea erillistä valtionavustusta. Avustuksella

korvattavaan tukiopetukseen ovat oikeutettuja ne oppilaat, joiden maahantulosta on kulunut enintään neljä vuotta.

Oppisopimuskoulutus

Oppisopimuskoulutus on työpaikalla käytännön työssä toteutettavaa ammatillista koulutusta, jota täydennetään oppilaitoksessa järjestettävillä opinnoilla. Oppisopimuksella voi opiskella ammatillisia perustutkintoja, ammatti- tai erikoisammattitutkintoja sekä tutkinnon osan/osia. Oppisopimuskoulutus kesto on tavoitteesta riippuen 4 kuukautta - 3 vuotta. Oppisopimuskoulutus perustuu määräaikaiseen työsopimukseen ja on taloudellisesti tuettua. Opiskelija saa työehtosopimuksen mukaista palkkaa työssä oppimisen ajalta ja opintososiaalisia etuja tietopuolisen opetuksen ajalta. Työnantajalle maksetaan koulutuskorvausta ja TE-palvelusta voi hakea palkkatukea, mikäli opiskelija on työtön työnhakija.

Jyväskylän oppisopimuskeskuksessa on kehitetty erityisesti maahanmuuttajataustaiselle opiskelijalle suunnattua nivelvaiheen oppisopimusta. Nivelvaihetta käytetään, kun kielitaito- ja opiskeluvalmiudet eivät riitä koko tutkinnon suorittamiseen. Oppisopimuskoulutukseen hakeudutaan oppisopimuskeskuksen kautta. Opiskelija etsii oppisopimuspaikan yleensä itse ottamalla yhteyttä työnantajiin. Joutsan seudulla oppisopimuskoulutusta järjestää Jyväskylän oppisopimuskeskus. Lisätietoja: www.gradia.fi.

Puulan seutuopisto

Vapaan sivistystyön yhtenä päämääränä on koulutuksellisen tasa-arvon edistäminen. Kurssitarjonnan kautta opisto mahdollistaa maahanmuuttajien yhteiskuntataitojen omaehtoisen ja monipuolisen kehittämisen.

- Monipuolinen harrastaminen vahvistaa yksilön sosiaalisen verkoston syntymistä.
- Monikulttuurisuus on esillä opiston arjessa erilaisina teemoina.
- Ostopalveluna voidaan tuottaa tarvittavaa täsmäkoulutusta erityisryhmille.

Esimerkkejä opiston mahdollisesta toiminnasta:

- Suomen kielen kurssit maahanmuuttajille.
- Normaalina opiston kurssina tai ostopalveluna mikäli pieniä/rajattuja ryhmiä.
- Taiteen-, kädentaitojen- sekä liikunnan kurssit ovat sellaisenaan pienen kynnyksen kursseja.
  - Opiston toiminnassa on monikulttuurisia elementtejä ja niitä voidaan tarpeen mukaan nostaa erityisesti esille. Opisto viestittää ja vaikuttaa toiminnallaan positiivisesti.
  - Lapsille ja nuorille tarjotaan mahdollisuutta osallistua taiteen perusopetukseen.

Puulan seutuopiston opetusohjelma tulee jakeluun päivittäistavarakauppoihin, kirjastoon ja kunnantalon asiointipisteeseen ennen syyslukukauden alkua. Lisätietoja <http://www.puulanseutuopisto.fi/>.

7.8 Seurakunnan palvelut

Joutsan seurakunta järjestää mm. päiväkerhoja, leirejä ja iltapäivätoimintaa lapsille ja nuorille, vanhusten päiväpiirin ja diakonin kotikäyntejä sekä vastaanottoa. Lisäksi seurakunta tarjoaa eri-ikäisille tarkoitettuja tilaisuuksia. Kaikissa seurakunnan järjestämässä tilaisuuksissa on kristinusko esillä tavalla tai toisella. Lisätietoa saa seurakunnan nettisivuilta.

Joutsassa toimivat myös Helluntaiseurakunta ja Vapaaseurakunta, joiden toiminnasta lisätietoa seurakuntien nettisivustoilla.

7.9 Asuminen

Maahanmuuttaja voi hankkia asunnon yksityiseltä tai kunnan kautta. Joutsan kunnan asunto asioita hoitaa Joutsan tekninen osasto os. Länsitie 5. Kunnalla on noin 370 vuokra- asuntoa. Joutsassa on erikokoisia vuokra-asuntoja lähinnä Joutsan taajamassa. Leivonmäen taajamassa on kunnalla n. 60 vuokra-asuntoa.

Asuntoja haetaan yleisellä asuntohakemuskaavakkeella, jonka saa kunnan nettisivuilta ja asiointipisteeltä.

<https://www.joutsa.fi/asuminen-ja-ymparisto/vuokra-asunnot/>

7.10 Tulkkipalvelut

Maassaolon alkuvaiheessa tulkkauk- ja käännöspalvelut antavat maahanmuuttajille mahdollisuuden tasavertaiseen asioimiseen ja varmistavat sekä asiakkaan että työntekijän oikeusturvan toteutumisen. Tulkin käyttö on hyvän hallintokäytännön mukaista ja välttämätöntä tilanteissa, joissa yhteisen kielen puuttuminen voi johtaa väärinkäsityksiin ja jopa kotoutumissuunnitelmaan kirjatusta toimenpiteistä kieltäytymiseen ja siten maahanmuuttajan toimeentuloturvaan vaikuttaviin sanktioihin. Viranomaisten velvollisuudesta huolehtia tulkitsemisesta ja kääntämisestä säädetään mm. hallintolain 26 §:ssä ja hallintolainkäyttölain 72 §:ssä. Tulkkipalveluita käytetään ulkomaalaisten kanssa asiointiin mm. kunnan sosiaalitoimessa ja työ- ja elinkeinotoimistossa.

8. Vapaa-ajan palvelut

8.1 Liikunta- ja nuorisopalvelut

Joutsan kuntaan saapuvilla maahanmuuttajilla on samat mahdollisuudet ja oikeudet kuin paikallisväestöllä käyttää kunnassa olevia monipuolisia liikuntapaikkoja ja nuorisotiloja. He voivat osallistua kaikkiin vapaa-aikatoimen järjestämiin tilaisuuksiin ja tapahtumiin sekä esimerkiksi nuorten kesätoimintaan samalla tavalla kuin kantaväestökin. Kunnassa on runsaasti yhdistyksiä, joiden toimintaan on helppo päästä mukaan. Muun muassa liikuntalajit ja musiikki ovat niin universaaleja, että yhteinen kieli eri ihmisten välillä löytyy, vaikkei puhekieli olisikaan yhteinen. Lisätietoja osoitteesta www.joutsa.fi/vapaa-aika.

8.2 Kirjasto- ja kulttuuripalvelut

Kirjaston tarjoamia palveluja, joissa maahanmuuttajat erityisesti huomioitu:

- Selkokielliset teokset ja sanomalehti. Kirjoja on sekä lapsille että aikuisille, romaaneja ja tietokirjoja. Tietokirjoista esim. suomalaisuutta esittelevät kirjat: suomalaisia ilmiöitä, taiteilijoita, viihdetähtiä. Hankintatoiveita voi esittää tarpeen ja mielenkiinnon mukaan.
- Siirtokokoelmapalvelu: kirjastoon voidaan tilata tarpeen mukaan lainaksi isommista kirjastoista erikielisiä kokoelmia, saatavilla on erikoisiakin kieliä.
- Suomen kielen oppimateriaalit, sanakirjat ja kielikurssit. Netissäkin on hyviä kielenopetussivustoja.
- E-aineistot: saatavilla useilla kielillä esim. aikakaus- ja sanomalehtiä, joita voi salasanan saatuaan lukea myös kotona / omilla laitteilla.
- Lainattavissa myös liikuntavälineitä, esim. lumikenkiä, sekä lautapelejä, esim. Suomi-tietopeli. On muuten oikein hyvä, tulee myös sanastoa tutuksi tietokilpailukysymysten ohessa!
- Suomea koskevaa materiaalia, mm. matkaoppaat ja kartat.
- Kirjastossa voisi pitää erityisen illan juuri maahanmuuttajille - voitaisiin kertoa kirjaston palveluista ja esitellä toimintaa.
- Kirjaston toimintaa voidaan esitellä myös pienille ryhmille aukioloaikojen ulkopuolella: silloin opastus ja neuvonta on yksilöllistä. Kielinä englanti ja ruotsi.
- Kokoontumistilaa voi varata ja käyttää kirjaston aukioloaikoina, mikäli tilassa kulloinkin oleva näyttely ei häiriinny liikaa.
- Maahanmuuttajat, kuten kaikki kirjaston asiakkaat, voivat ehdottaa kirjastolle tapahtumaimideoita tai järjestää itse jotakin yhteistyössä kirjaston kanssa, esim. oman kulttuurin esittelyä tai näyttelyitä.

Kirjastossa pääsee nettiin joko kirjaston koneilla tai wlan yhteydellä. Kirjaston tapahtumiin ovat kaikki tervetulleita, tapahtumat ovat yleensä maksuttomia.

Kulttuuritoimi järjestää erilaisia tapahtumia, joihin kaikki ovat tervetulleita. Tapahtumat ovat yleensä maksuttomia. Suurin vuotuinen tapahtuma on itsenäisyyspäivän juhla. Kulttuuritoimi jakaa vuosittain avustuksia, joita voivat hakea yhdistykset tai yksityishenkilöt. Avustuksia voi käyttää erilaiseen

kulttuuritoimintaan, tarkempaa tietoa saa kunnan nettisivuilta tai kirjasto- ja kulttuuritoimen esimieheltä.

8.3 Yhdistystoiminta

Vapaa-ajan yhdistykset ja järjestöt

Onnistunut kotoutuminen edellyttää suomen kielen osaamista mahdollisimman hyvin. Kielitaito kehittyy vain kieltä käyttämällä ja hyvän mahdollisuuden suomen kielen opetteluun tarjoaa osallistuminen erilaisten yhdistysten järjestämään toimintaan. Se on myös oiva tapa tutustua paikallisiin ihmisiin ja suomalaiseen kulttuuriin.

Joutsa on tunnettu monista harrastusmahdollisuuksista ja niitä tarjoavista yhdistyksistä ja järjestöistä. Lisätietoa yhdistysten ja urheiluseurojen toiminnasta löytyy kunnan internetsivuilta osoitteesta <https://www.joutsa.fi/vapaa-aika/yhdistykset-ja-seurat/>. Sivulta löytyvät yhdistysten toimihenkilöiden yhteystiedot ja myös useiden yhdistysten omien nettisivujen osoite. Sivulla on mainittu mm. urheilu-, liikunta- ja kulttuuriyhdistyksiä. Lapsiperheiden ja kodin arkielämän tekemisiin voi niin ikään päästä tutustumaan useissa järjestöissä. Toiminnassa tapaavat niin lapset, nuoret kuin ikäihmisetkin tekemisen ja yhdessäolon merkeissä.

Ammattijärjestöt

Ammatti- ja/tai yrittäjäyhdistyksiin kuulumisen ja näiden yhdistysten välittämä tieto on erityisen merkityksellistä maahanmuuttajan kannalta, koska niiden toiminnassa saa tärkeää tietoa suomalaisesta työelämästä ja edunvalvonnasta. Työpaikalla työkaverit tietävät omaan työhön liittyvät ammattiyhdistykset sekä henkilöt, jotka toimivat näissä yhdistyksissä ja joiden kautta jäseneksi voi liittyä.

9. Tiedottaminen

Tehokas *tiedottaminen* maahanmuuttajille on tärkeä asia kotoutumisen onnistumisen kannalta. Joutsen kunnan internetsivuilta (<http://www.joutsen.fi/>) löytyy tietoa esimerkiksi kunnan palveluista.

Ulkoisella tiedottamisella pyritään asiallisten tietojen antamiseen medialle ja sen kautta vaikutetaan myös kuntalaisten asenteisiin myönteisesti. Tiedotusvälineillä ja erilaisilla tapahtumilla on tärkeä rooli asenneilmapiirin muokkauksessa. Kertomuksia maahanmuuttajien taustoista ja onnistuneista kotoutumisista on myös hyvä välittää paikkakunnalla asuville.

10. Kunnassa asuvien maahanmuuttajien rooli kotoutumisessa

Maahanmuuttajalle kotoutuminen on usein vuosia kestävä prosessi, joka edellyttää sitoutumista sekä maahanmuuttajalta itseltään että vastaanottavalta yhteiskunnalta. Kunnassa asuvat maahanmuuttajat voisivat tarvittaessa toimia esimerkiksi vapaaehtoisina tukihenkilöinä uusille maahanmuuttajille.

Maahanmuuttaja saisi näin ollen "uudelta suomalaiselta" tukea suomalaiseen yhteiskuntaan ja kulttuuriin sopeutumisessa sekä mahdollisuuden puhua myös omaa äidinkieltään. Myös ystäväperhejärjestelmästä voi olla apua maahanmuuttajille. Näin maahanmuuttajilla on mahdollisuus saada suomalaisia ystäviä ja ystäväperheenä toimiminen rikastuttaa vastavuoroisesti myös suomalaisen perheen elämää.

Maahanmuuttopolitiikan onnistumiseksi tarvitaan muutosta ihmisten asenteissa. Asioiden riittävällä tiedottamisella paikkakunnalla sekä positiivisten asioiden esille tuomisella tai tarinoiden kertomisella lehdissä ja erilaisissa tapahtumissa voidaan vaikuttaa kantaväestön asenteisiin.

11. Kotouttamistyöryhmän edustajat

Joutsan perusturvalautakunta on nimennyt vuonna 2013 työryhmän kotouttamisohjelman laadintaa ja paikallisen yhteistyön kehittämistä varten. Kotouttamistyöryhmään on nimetty seuraavat edustajat:

Perusturvajohtaja

Sosiaalityöntekijä, maahanmuuttoyhdyshenkilö

Perusopetuksen ja lukion rehtori

Puulan seutuopiston rehtori

Vapaa-aika ja nuorisotoimen esimies

Te-toimiston edustaja

Kelan edustaja

Nimettyjen edustajien lisäksi työryhmä voi käyttää asiantuntijoita eri osa-alueilta.

12. Kotouttamisohjelman seuranta ja päivitys

Kotouttamisohjelmaa tulee päivittää vähintään kerran neljässä vuodessa. Joutsan kotouttamistyöryhmä kokoontuu jatkossa tarpeen mukaan, mutta kuitenkin vähintään kerran vuodessa, jolloin tarkistetaan sovittujen toimenpiteiden toteutumista, kunnan maahanmuuttajien sekä maahanmuuttotyön tilanne ja tehdään mahdollisia muutoksia/päivityksiä kotouttamisohjelmaan. Samassa yhteydessä kotouttamistyöryhmä tekee kunnanhallitukselle kehittämissuhteita koskien kotouttamisprosessia sekä kansainvälistymistä ja maahanmuuttostrategiaa. Kotouttamistyöryhmän kutsuu koolle kunnan maahanmuuttoyhdyshenkilö.

13. Toimenpide-ehdotukset kunnan palvelujen ja asiakaspalvelun kehittämiseksi

Toimenpiteet	Vastuu	Aikataulu ja resurssit
Pidetään ajan tasalla työntekijöiden osaamista maahanmuuttajatyön suhteen koulutuksiin osallistumalla	Kotouttamistyöryhmä	Tarvittaessa
Maahanmuuttoyhdyshenkilön verkostoituminen maakunnallisesti	maahanmuuttoyhdyshenkilö	Tarvittaessa
Maahanmuuttajien tutustuttaminen paikalliseen työelämään - kartoitetaan yritysten kiinnostusta osallistua kotouttamisprosessiin - yritysvierailuiden järjestäminen maahanmuuttajille	Joutsan yrittäjäyhdistys Maahanmuuttoyhdyshenkilö	Tarvittaessa
Yhdistys- ja vapaa-ajan toiminnan esittely maahanmuuttajille	vapaa-aikatoimi	Tarvittaessa

	paikalliset yhdistykset	
<p>Vapaaehtoisjärjestöjen ja seurakunnan toiminnan kartoittaminen maahanmuuttotyössä:</p> <ul style="list-style-type: none"> - mitä palveluja vapaaehtoisjärjestöt voisivat tarjota kotoutumisen tukemiseksi (mm. yhteystietojen kerääminen vapaaehtoisista kielitaitoisista henkilöistä, jotka voisivat tarvittaessa toimia tukena esim. asiointitilanteissa. - maahanmuuttajat mukaan paikalliseen harrastustoimintaan 	<p>SPR</p> <p>MLL</p> <p>muut paikalliset yhdistykset ja järjestöt</p> <p>seurakunta</p>	<p>Tarvittaessa</p>

14. Eri tahojen roolit kotoutumisessa ja niiden yhteystiedot

Organisaatio	Vastuhenkilö/yhteystiedot	Rooli ja tehtävät
<p>Maahanmuuttovirasto</p>	<p>Lähin palvelupiste: Kirkkokatu 12 D, 15140 Lahti</p> <p>Avoimna: ma–ke ja pe kello 8–16.15.</p> <p>https://migri.fi/yhteystiedot</p>	<p>kaikki Suomessa haettavat oleskeluluvat: ensimmäiset, jatko- ja pysyvät oleskeluluvat</p> <p>kansalaisuushakemusten ja -ilmoitusten vastaanotto Suomessa</p> <p>EU-kansalaisten rekisteröinnit ja heidän perheenjäsentensä oleskelukorttihakemukset</p> <p>pakolaisen matkustusasiakirjaan ja muukalaispassiin liittyvät tehtävät ja</p> <p>päätösten tiedoksiantoon liittyviä tehtäviä.</p>

<p>Digi -ja väestötietovirasto</p> <p>https://dvv.fi/</p>	<p>Ulkomaalaisten rekisteröinti ja kansainväliset asiat: 0295 536 320 ulkomaalaisten rekisteröinti (rekisteröinti vaatii käynnin palvelupaikassa) kansalaisuus kansainväliset perhesuhdetiedot ulkomailla tapahtunut vihkiminen</p>	<p>- rekisteröitymiseen liittyvät asiat - henkilötunnuksen myöntäminen</p>
<p>Työ- ja elinkeinotoimisto</p> <p>http://www.te-palvelut.fi/te/fi/</p>	<p>TE-palvelut järjestetty yhteispalvelupisteen kautta Länsitie 5, Joutsa</p> <p>Keski-Suomen TE-toimiston Jyväskylän toimipaikka PL 400 40101 Jyväskylä</p>	<p>- kotoutumissuunnitelmat ja -toimenpiteet kunnassa asuville maahanmuuttajille</p>
<p>KELA</p> <p>www.kela.fi</p>	<p>Kelan asiat kunnan asioimispisteessä Länsitie 5, Joutsa</p> <p>Valtakunnallinen palvelunumero maasta- ja maahanmuutto p. 020 634 0200</p>	<p>- kotoutumistukiin ym. liittyvät asiat - kelakortit</p>

<p>Sosiaalitoimi</p> <p>https://www.joutsa.fi/terveys-ja-sosiaalipalvelut/aikuissosiaalityo-ja-toimeentulotuki/</p>	<p>Myllytie 12, Joutsa p. 040 1768057</p>	<ul style="list-style-type: none"> - kotoutumissuunnitelmien tekeminen ja niiden seuranta (lomakkeet liitteenä) - toimeentulotukiasiat - sosiaalinen tukeminen kotoutumisessa
<p>Sote-keskus /Seututerveyskeskus</p> <p>www.seututk.fi</p>	<p>Myllytie 12, Joutsa p. 014 269 0200</p>	<ul style="list-style-type: none"> - terveyden- ja sairaudenhoitoon liittyvät asiat
<p>Seurakunta</p> <p>www.joutsanseurakunta.fi</p>	<p>Jousitie 25, Joutsa p. 044 774 0044 joutsa.srk@evl.fi</p>	<ul style="list-style-type: none"> - kohtaamispaikkojen ja -tilaisuuksien järjestäminen maahanmuuttajille ja kanta-asukkaille
<p>Päiväkoti</p> <p>https://www.joutsa.fi/varhaiskasvatus-ja-koulutus/varhaiskasvatus/</p>	<p>varhaiskasvatuksen toimisto Myllytie 12 19650 Joutsa</p>	<ul style="list-style-type: none"> - varhaiskasvatuspalvelut /päivähoito - esiopetus

Tulkkipalvelut	Erikseen tilattava palvelu	-tulkkaus- ja käännöspalveluja viranomaisille, yrityksille, yhteisöille ja yksityishenkilöille.
-----------------------	----------------------------	---

Yhtenäiskoulu https://peda.net/joutsa/yhtenaiskoulu	Koulutie 2, 19650 Joutsa Rehtori p. 040 766 7889 yhtenaiskoulu@joutsa.fi Kanslia p. 040 829 0466	- perusopetus, luokat 1-9
Kurkiauran koulu https://peda.net/joutsa/kurkiaura	Leivonmäentie 6 41770 Leivonmäki koulunjohtaja, p. 040 3588 145 kurkiauran.koulu@joutsa.fi	- esiopetus - perusopetus, luokat 1-6
Lukio www.joutsa.fi/lukio/	Joutsan lukio Koulutie 2, 19650 Joutsa Rehtori p. 040 766 7889 kanslia: 040 829 0466 lukio@joutsa.fi	- lukio-opetus

<p>Puulan seutuopisto</p> <p>www.puulanseutuopisto.fi/</p>	<p>Joutsan toimipiste</p> <p>Länsitie 5 PL 21, 19651 Joutsa p. 040 3580 011</p>	<ul style="list-style-type: none"> - yhteiskuntataitojen omaehtoinen ja monipuolinen kehittäminen - tarvittavaa täsmäkoulutusta ostopalveluna esim. suomen kielen kurssien järjestäminen maahanmuuttajille - monipuolisten harrastusmahdollisuuksien kautta vahvistetaan sosiaalisen verkoston syntymistä
<p>MLL</p> <p>www.mll.fi/paikallisyhdistykset</p>	<p>Joutsan paikallisyhdistys Yhteyshenkilö p 040 593 0685</p> <p>Leivonmäen yhdistys p. 040 707 4381</p>	<p>Maahanmuuttajaperheiden tukeminen</p>
<p>SPR</p> <p>www.joutsa.punainenristi.fi</p>	<p>Joutsa-Luhanka-Toivakka osasto, yhteyshenkilö p. 0400 312 807</p>	<p>Ystäväpalvelu</p>

<p>Yrittäjäyhdistykset</p> <p>http://www.yrittajat.fi/fi-FI/keski-suomenyrittajat/joutsa</p>	<p>Joutsan Yrittäjät ry</p> <p>joutsan@yrittajat.fi</p>	<ul style="list-style-type: none"> - työpaikat ja työyhteisöt - työperäisten asioiden koordinointi
<p>Kirjasto</p> <p>www.joutsa.fi/kirjasto</p>	<p>Joutsan pääkirjasto: Länsitie 6, Joutsa Asiakaspalvelu: p. 040 358 0010 kirjasto@joutsa.fi Kirjasto- ja kulttuuritoimen esimies p. 040725 8056</p> <p>Leivonmäen kirjasto: Leivonmäentie 6 41770 Leivonmäki puh. 040 763 6161</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Selkokielliset teokset ja sanomalehdet - siirtokokoelmapalvelu - suomen kielen oppimateriaalit ja sanakirjat jne.

Lähteitä ja lisätietoa aiheesta

Jyväskylän kaupungin kotoutumispalvelut:

<https://www.jyvaskyla.fi/sosiaalipalvelut/maahanmuuttajien-palvelut/kotoutumispalvelut>

Maahanmuuttovirasto: <http://www.migri.fi/>

Perustietoa suomalaisen yhteiskunnan toiminnasta: <https://www.infofinland.fi/>

Tilastokeskus: <https://www.stat.fi/>

Digi -ja väestötietovirasto: . <https://dvv.fi>

Te-palvelut: http://www.te-palvelut.fi/te/fi/tyonhakijalle/tukea_tyollistymiseen/kotoutumispalvelut/index.html

<https://kotouttaminen.fi/kunnan-kotouttamisohjelma>

<https://kotouttaminen.fi/keski-Suomi>

<https://kotouttaminen.fi/documents/3464316/4355252/Tietopaketti+2017-05-A4.pdf/8841d958-889b-4af2-a83c-9a16de08fb00/Tietopaketti+2017-05-A4.pdf>

Lainsäädännöstä tarkemmin:

Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta 28.12.2012/916

Laki kotoutumisen edistämisestä 30.12.2010/1386

Laki toimeentulotuesta 30.12.1997/1412

Laki ulkomaalaislain muuttamisesta 30.12.2013/1218

Ulkomaalaislaki 30.4.2004/301

Yhdenvertaisuuslaki 30.12.2014/1325

Lomakkeet:

Henkilökohtainen kotouttamissuunnitelma:

<https://www.suomi.fi/palvelut/lomake/henkilokohtainen-kotoutumissuunnitelma-elinkeino-liikenne-ja-ymparistokeskus/1dcc571b-34e4-44e9-bf2c-e45358b2b0a2>

Alkuhaastattelu:

<https://kotouttaminen.fi/documents/3464316/4355103/alkuhaastattelu-interactive.pdf/fc02bcce-322c-48cc-a79c-0861b02df614/alkuhaastattelu-interactive.pdf>

Perheen kotouttamissuunnitelma:

<https://kotouttaminen.fi/documents/3464316/4355103/perheen-kotoutumissuunnitelma-interactive.pdf/28b35da0-b2a9-4c9e-888a-34e68c1049e1/perheen-kotoutumissuunnitelma-interactive.pdf>

Ilman huoltajaa tulleen alaikäisen kotouttamissuunnitelma:

<https://kotouttaminen.fi/documents/3464316/4355103/ilman-huoltajaa-interactive.pdf/fbe2a1e8-034c-43e3-9b64-980f163d3d81/ilman-huoltajaa-interactive.pdf>